

TOHUMLUK ve TEKNOLOJİSİ

A.Ü. Zir. Fak. Tarla Bitkileri Bölümü
(2016-17) Öğretim Yarıyılı

Prof.Dr. Nilgün BAYRAKTAR- Prof.Dr. Hakan ULUKAN

Tarımsal üretimde kullanılan nesnelerin belirli bir sistem içinde “KONTROL” ü çalışmaları 1869’lu yılların Doğu Almanya’sına kadar gider.

İlk kez o yıllarda ve botanik profesörü Dr. Friedrich NOBBE’nin “**TOHUMLUK KONTROL LABORATUVARI**” adıyla başlattığı bu çalışmalar; ülkemizde ilk kez 1953 yılında Fakültemizce üstlenilmiş, altı yıl sürdürüldükten sonra (1959’da) Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına devredilmiştir ve halen Bakanlık ilgili kuruluşları eliyle (TTSM, İl-İlçe Tarım Müdürlükleri, Laboratuvarları...) ülkemizdeki tüm tohumculuk (=tohumların ıslahı, kontrolü, tescili, üretimi hazırlanması (işlenmesi) ve dağıtım) çalışmalarını yürütülür.

Genel olarak ele alınırsa tarımsal üretim a- bitkisel ve b- hayvansal olarak ikiye ayrılır. Her iki grupta da kullanılması kaçınılmaz olan TOHUM; sahip olduğu çeşitli özelliklerinden dolayı, gerçekleştirilen üretimi hem doğrudan ve hem de dolaylı olarak oldukça etkiler.

“TOHUMCULUK” döngüsündeki şu kavramların bilinmesi gerekir:

TOHUM: Bitkilerin generatif kısımları olup, döllenmeyle oluşan, embriyo ve e. y. besin maddelerini taşıyan kısımlardır.

TOHUMLUK: GENERATİF TOHUM+VEGETATİF TOHUM

(uygulamada ise canlı ve üreme yeteneğindeki tohum ve diğer bitki materyalidir.)
VEGETATİF TOHUM: Fide, fidan, çubuk, çelik, yumru, kök, soğan, kalınlaşmış ana gövde gibi kısımlardır. Buralar için döllenme olmaz.

Tarımsal üretimde tohumluk önemli bir girdi olarak son yıllarda teknolojik bir ürün niteliği kazanmıştır.

Yeni bir bitki oluşturma şansı olan, her türlü canlı materyale TOHUMLUK denir.

Bugün bitkisel üretimde üreticilere-yetiştiricilere sunulan tohumlukların üretilmesi aşamasında yapılan her türlü tarla, sera ve laboratuvar kontrolleri, tescil işlemleri, ambalajlanması, depolanması ve pazara sunulması tohumluk ürününün teknolojisi olarak değerlendirilmektedir. Tohumluk teknolojisinde işlemler özel ve kamu sektörünün başta üretim aşamasında olmak üzere ve tohumluk hazırlamada çok sayıda kontrol ve gözlemlerin yasalar çerçevesinde yapılmasıyla sürdürülmektedir.

ÜLKEMİZDE TOHUMLUK ÜRETMEK İSTEYEN KİŞİ/KİŞİLER NE YAPMALIDIR?

Genel olarak, şöyledir:

- 1- Öncelikle bu kişiler ÇKS sitemine kayıt olmalı, en az 10 da'lık tarlası ile o tohumluğu üretmek için gerekli tüm alet ve ekipmanı olduğunu gösterir, 5 yıl geçerli “**TOHUM YETİŞTİRİCİ BELGESİ**” ile amaca uygun **TOHUMLUK BEYANNAMESİ** 3'er kopya doldurup, ıslak imzalı olarak zamanında ve istenmişse diğer belgelerle birlikte İl Tarım Müdürlüğüne teslim edilmelidir.

T.C.
TARIM VE KÖYİŐLERİ BAKANLIĐI
..... Tarım İl MüdürlüĐü

TOHUM YETİŞTİRİCİ BELGESİ

Belge Numarası :

Düzenleme Tarihi :

Yetiştiricinin;

Adı, Soyadı - Unvanı :

Adresi :

Çiftçi Kayıt Numarası :

Yetkilendirilen Bitki Grubu :

Son Geçerlilik Tarihi :

Yukarıda bilgileri yer alan, 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu ve buna ilişkin çıkarılan mevzuatlarda belirtilen hükümlere uymayı taahhüt ederek, Tohumculuk Piyasasında Yetkilendirme ve Denetleme YönetmeliĐi 5 inci maddesine göre tohum yetiştiricisi olarak yetkilendirilmiŐtir.

İl Tarım Müdürü
Mühür ve imza

TOHUMLUK BEYANNAMESİ VERMEDE SON TARİHLER

Tür Adı	Bölgesi	Beyannamelerin İlgili Müdürlüklerde bulunması Gerektiği Son Tarih
Arpa, Buğday, Yulaf, Çavdar, Triticale	Akdeniz	01 Mart
	Ege	01 Nisan
	Güney Doğu Anadolu	01 Nisan
	Doğu Anadolu	15 Mayıs
	İç Anadolu	15 Nisan
	Karadeniz	15 Nisan
	Trakya ve Marmara	01 Nisan
Diğer Bitki Türleri	Tüm Bölgelerde	Ekim tarihinden itibaren otuz (30) gün içinde ilgili kuruluştta olmalıdır.

TOHURLUK BEYANNAMESİ
(Hibrit çeşitler için)

Beyannamenin (1)	Tarihi:	Numarası:	
Üreticinin adı soyadı, Kurumu veya ticari unvanı (2)			
Üreticinin açık adresi			
Tohumluğun tür ve çeşidi			
Botanik adı			
Adı veya numarası			
Alındığı yerin adı ve adresi			
Alınan tohumluk miktarı (kg) (3)			
Sertifikayı düzenleyen kurum (4)			
Sertifikasının tarih ve numarası			
Ekilen tohumluk miktarı (kg)			
Tohumluğun ekildiği tarih (5)			
Adı veya numarası			
Alındığı yerin adı ve adresi			
Alınan tohumluk miktarı (kg) (3)			
Sertifikayı düzenleyen kurum (4)			
Sertifikasının tarih ve numarası			
Ekilen tohumluk miktarı (kg)			
Tohumluğun ekildiği tarih (5)			
Tohumluğun ekildiği tarla veya parselin yeri adı veya numarası (6)			
Tarla veya parselin alanı (da)			
Yukarıdaki beyanımın doğru olduğunu bildirir 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu ve bu Kanuna ilişkin Yönetmeliklere uymayı taahhüt eder gereğinin yapılmasını arz ederim.			
Tohum Yetiştiricisi	Tohum Üreticisi	Kabul eden	Onaylayan
Adı, Soyadı, Tarih, İmza	Adı, Soyadı, Ticari Unvanı, Tarih, İmza	Adı, Soyadı, Tarih, İmza	Adı, Soyadı, Unvan, Tarih, İmza
T.C.Kimlik Numarası (7):			

Önemlidir:

- (1) Beyannamenin tarih ve numarası beyannameyi veren tarafından yazılacaktır.
- (2) Sözleşmeli tohumluk yetiştiriliyorsa, Sözleşme yapan firmanın adı yazılacaktır.
- (3) Sertifikaya ait tohumluk partisinden satın alınan miktar belirtilir.
- (4) Sertifikayı veren tohumluk sertifikasyon kuruluşudur.
- (5) Ekilen tohumluğun kışlık-yazlık veya ana ürün- II. ürün ve örtü altı olduğu belirtilecektir.
- (6) Tohumlukların ekildiği köy, ilçe, il adı da yazılacaktır.
- (7) Yetiştirici gerçek kişi değil ise doldurulmaz.

TOHURLUK BEYANNAMESİ
(Hibrit olmayan çeşitler için)

Beyannamenin (1)	Tarih:	Numarası:	
Üreticinin adı, soyadı (varsa), Kurumu veya ticari unvanı (2)			
Üreticinin açık adresi			
Tohumluğun tür ve çeşidi			
Botanik adı			
Ekilen tohumluğun sınıf ve döl kademesi			
Tohumluğun alındığı yerin adı ve adresi			
Alınan tohumluğun miktarı (kg) (3)			
Sertifikayı düzenleyen kuruluş (4)			
Tohumluk sertifika veya raporunun tarih ve numarası			
Tohumluğun ekildiği tarla veya parselin yeri, adı veya numarası (5)			
Tarla veya parselin alanı (da)			
Bu tarlaya ekilen tohumluk miktarı (kg)			
Tohumluğun ekildiği tarih (6)			
Yukarıdaki beyanımın doğru olduğunu bildirir 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu ve bu Kanuna ilişkin Yönetmeliklere uymayı taahhüt eder gereğinin yapılmasını arz ederim.			
Tohum Yetiştiricisi	Tohum Üreticisi	Kabul eden	Onaylayan
Adı, Soyadı, Tarih, İmza	Adı, Soyadı, Ticari Ünvanı, Tarih, İmza	Adı, Soyadı, Tarih, İmza	Adı, Soyadı, Unvan, Tarih, İmza
T.C.Kimlik Numarası (7):			

Önemlidir:

- (1) Beyannamenin tarih ve numarası beyannameyi veren tarafından yazılacaktır.
- (2) Sözleşmeli tohumluk yetiştiriliyorsa, Sözleşme yapan firmanın adı yazılacaktır.
- (3) Sertifikaya ait tohumluk partisinden satın alınan miktar belirtilir.
- (4) Sertifikayı veren tohumluk sertifikasyon kuruluşudur.
- (5) Tohumlukların ekildiği köy, ilçe, il adı da yazılacaktır.
- (6) Ekilen tohumluğun kışlık-yazlık veya ana ürün- II. ürün ve örtü altı olduğu belirtilecektir.
- (7) Yetiştirici gerçek kişi değil ise doldurulmaz.

1. No'lu maddedekileri yapan tohum yetiştiricisi, tohumluğuna ait genetik özelliklerin en iyi görüldüğü gelişme devreleri (uygun çiçeklenme zamanı, olum devresi, tane rengi, kozaların açılması gibi) ile hastalık ve zararlıların en belirgin olduğu zamanlardan 1 ya da birkaç hafta önce bu iş için Bakanlıkça yetkilendirilen uzman kişiyi (kontrolörü), TARLA KONTROLU'nu yapması için tarlasına götürür.

Uzman kişi tarafından yapılan “TARLA KONTROLU”nda şunlara dikkat edilir:

Kontrolör, TARLA KONTROLU'nu yapacağı tarla hakkında genel bir fikir edinmek için tarlayı önce bir gezer. Bu aşamada, üreticinin beyannamesinde belirtmiş olduğu ve tarlasında ekili durumdaki bu tohumluk için **a- ÖN BİTKİ** ve **b- İZOLASYON UZAKLIĞI** koşullarına uyulup, uyumadığını denetler.

a- ÖN BİTKİ

Serin iklim tahıllarında -> (Çeşit değiştirilmiyorsa) tohumlukla aynı çeşidin tohumluğu arka arkaya ekilebilir.
(çeşit değiştiriliyorsa) o tarlaya 2 yıl tahıl ekilmez.

Çeltik -----> Kullanılacak tarlaya 2 yıl çeltik ekilmemiş olmalıdır.
Çeşit aynı ya da başka ürünler ekilmişse olabilir.

Melez mısır -----> K.D, T.M. ve Ç.M. ön bitki koşulu yoktur.

Melez Sorgum -----> Diğer ürünler veya melez sorgum anacı olabilir.

YTB.-----> Aynı tarlaya arka arkaya farklı çeşitler ancak 3 yıl arayla ekilebilir.

Ayçiçeği, Pamuk, Tütün-> Ön bitki koşulu yoktur.

Patates -----> Enaz 800 m yüksekte olmalıdır. Elit ve Orijinalde ekim nöbeti mutlaka yapılmalıdır.

Yerfıstığı -----> Bir önceki yıl başka bir ürün cinsi ekilmiş olmalıdır.
Çeşit değiştirilmişse ön bitki koşulu aranmaz.

Fiğ-----> En az 3 yıl aynı türün bir başka çeşidi ekilmemelidir.
(Kısaltmalar: K.D. : Kendilenmiş döl, T.M.: Tek Melez, Ç.M. Çift Melez)

b- İZOLASYON UZAKLIĞI

Buğday, arpa, yulaf ---→ Tarlalar arası karışımı önleyecek engel ya da belli bir uzaklık

Çavdar-----→ Tarlalar arasında en az 500 m olmalıdır.

Çeltik-----→ Aynı çeşitlerde en az 3 m, Farklı çeşitlerde en az 10 m

Mısır-----→ K.D ve T.M. için en az 200 m, Ç.M. için en az 10 m
Ç.M. için ana ve baba aynı yapı ve renkte ise 125 m.

farklı 200 m

(ancak, mısır için uygun izolasyon mesafesi yoksa, eğer diğer mısırlarla olgunlaşma devresi farklı olur ve öteki koşulları da tutturursa TARLA KONTROL raporu olumlu olabilir.)

Melez sorgum-----→ 300 m

YTB -----→ Tarlalar arasında mekanik karışımı önleyecek uzaklık yeter (özellikle mercimekte).

Ayçiçeği-----→ Çeşit farklı ise 3000 m, Çeşit aynı ise i.u. aranmaz.

Pamuk-----→ İ.U. koşulu yoktur.

Pancar-----→ monogermlerde 1000 m, polygermlerde 600 m

Sertifikalı monogermlerde 600 m, sertifikalı polygermlerde 300 m

Tütün-----→ aynı tipte 50 m, aynı tipin başka çeşidi 400 m

Patates-----→ en az 2 m

Yerfıstığı-----→ 3m

Fiğ-----→ 5-6 m (mekanik karışma olmaması için)

TARLA KONTROL İHBARNAMESİ

Beyanname Tarih/ No:

Üreticinin adı, soyadı ve adresi	
Tohumluğun tür ve çeşidi	
Ekilen tohumluğu sınıf ve kademesi	
Ön bitki	
Tarlanın alanı (da)	
Tarlanın parsel numarası veya adı	
Yetiştiricinin adı soyadı	
Düzenleme tarihi	

Yapılan tarla kontrolünde tohumluğun aranılan sınıfa girmesini engelleyen hususlar:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Yukarıda belirtilen hususlardan dolayı tohumluğunuz tarla muayenesi yönünden herhangi bir sertifikalı tohumluk sınıfına girmemektedir. Ancak teknik olarak bu engellerin tarafınızdan giderilmesi mümkündür./..../..... tarihinde kesin rapor verilmek üzere yeniden gelineceğinin bilinmesi ve gereğinin ona göre yapılması rica olunur.

İhbarnameyi düzenleyenlerin Adı, Soyadı, Açık Görev Adresleri ve İmzaları	İhbarnameyi alan üretici Adı, Soyadı, Ticari Unvanı, İmza
---	--

- a) Kontrolör, beyanname bilgileri ve **tarla kontrol** standartlarını göz önüne alarak, **tarla kontrol** raporunu üç kopya halinde düzenler.
- b) **Tarla kontrol** raporlarında hiçbir şekilde silinti veya kazıntı yapılmaz. Ancak, değişiklik zorunlu ise yanlıştın üzeri çizilerek doğrusu yazılarak yanına ilgili kişi parafını atar.
- c) **Tarla kontrol** raporunun 1. kopyası sertifikasyon kuruluşuna (TTSM'ye) gönderilmek üzere, 2. kopyası itiraz halinde kullanılmak için başvurunun yapıldığı kuruluştta saklanır. Son kopyanın üzerine ise "SERTİFİKALANDIRMADA KULLANILAMAZ" kaşesi vurularak, üreticiye teslim edilir.
- d) Yapılan **tarla kontrolünde**, öngörülen koşullara uyulmadığı saptanmışsa, sonuç **"HİÇ BİR SINIFA GİREMEZ"** şeklinde belirtilip; bu durumun hangi nedenden/nedenlerden kaynaklandığı, **tarla kontrol** raporunda **daire içine** alınır. Eğer yapılan kontrolde, saptanan bu engellerin teknik olarak yetiştirici tarafından giderilebilmesi olanaklı ise bu kez "**tarla kontrol ihbarnamesi**" adlı bir belge düzenlenerek, yetiştiriciye belgede yazılı olan tarihte tekrar **tarla kontrolü** yapılacağı belirtilip, o tarihe kadar ilgili aksaklık/ların giderilmesi istenir.

Tarla kontrolünü ön bitki ve izolasyon uzaklığı koşullarına araştırarak yapan kontrolör, daha sonra tarlanın büyüklüğüne göre birim sayıdaki alanda o cins ve çeşide özgü olan şu ölçütleri belirlemeye çalışır:

- e) Parsellerde yapılan kontroller neticesinde tohumluklar ilgili yönetmeliklerdeki tarla kontrol standartlarına uygun olmak zorundadır.